

Streszczenie

Celem niniejszej pracy jest próba systematyzacji nowych jednostek leksykalnych, które napłynęły do polszczyzny wraz z transpozycją prawa wspólnotowego lub powstały w języku ogólnym w związku z przynależnością Polski do Unii Europejskiej. Jednostki te należą do kolekcjonowanego przez kilka lat heterogennego korpusu, stanowiącego otwarty zbiór.

Praca składa się z czterech rozdziałów i dwóch załączników.

W pierwszym rozdziale zostało naszkicowane historyczne tło integracji europejskiej jako ważny element dla tworzącego się przez dziesiątki lat słownictwa: najpierw w obrębie Wspólnot Europejskich, a następnie w UE jako dziedzicze tej spuścizny językowej. Przedstawiony także został wpływ, jaki na terminologię unijną wywierają trzy zasadnicze czynniki: autonomiczny charakter prawa europejskiego, które wytworzyło własne pojęcia i opisujące je terminy, wielojęzyczność instytucjonalna oraz tłumaczenie.

W drugim rozdziale zostały poddane analizie współczesne teorie terminologiczne (m.in. szkoły wiedeńskiej, badaczy francuskich, kanadyjskich, polskich) i przedstawiony został proces terminotwórczy, w tym powstawanie terminów w odpowiednich służbach Unii Europejskiej. Dzięki metodologii inspirowanej tymi pracami wydzielono jednostki odpowiadające przyjętej definicji terminu. Do zaklasyfikowania jednostek do grupy terminów doszło także dzięki zastosowaniu empirycznej metody weryfikacji potencjalnej przynależności jednostek do rysujących się kategorii. W ten sposób w ramach terminów powstał zbiór dwóch typów związków wyrazowych: (1) wywodzących się z języka ogólnego, których znaczenie uległo specjalizacji, to znaczy zawężyło się w kontekście do dziedziny unijnej, oraz (2) neologizmów. Kolejny etap systematyzacji polegał na formalnej

i semantycznej analizie terminów, w wyniku której wyodrębnione zostały struktury, w ramach których funkcjonują jednostki obu typów.

Rozdział trzeci koncentruje się na badaniu różnych kategorii unijnych neologizmów, m.in. neologizmów formalnych (neonimów), neologizmów semantycznych (tu nazwanych eurosemantyzmami), a także nowych związków wyrazowych (tu: kolokacji unijnych). Analiza morfo-syntaktyczna tych neologicznych jednostek (związków wyrazowych) została przedstawiona w świetle polskich i francuskich współczesnych teorii neologicznych. Doprowadziła ona do systematyzacji terminów jako neologizmów.

Ostatni, czwarty rozdział pracy, poświęcony badaniu pozostałych jednostek, które na potrzeby tej pracy zostały nazwane *brukselizmami*, wykazał wielorakie związki między euroterminami i nie-terminami. Stworzona typologia *brukselizmów* pokazała ich przynależność do różnych rejestrów użycia (np. żargon eurokratyczny, urzędniczy, mowa potoczna) i dziedzin funkcjonowania (np. polityka, społeczeństwo, demokracja).

W załącznikach zawarto korpus zgromadzonych jednostek w podziale na terminy i *brukselizmy*.

Résumé

L'objectif de la présente thèse est de proposer une tentative de systématisation de nouvelles unités lexicales apparues en polonais suite à la transposition du droit communautaire dans le droit national ou en relation avec l'adhésion de la Pologne à l'Union européenne. Ces unités proviennent d'un corpus hétérogène et ouvert, collectionné pendant plusieurs années.

La thèse se compose de quatre chapitres et de deux annexes.

Le premier chapitre présente brièvement l'histoire de l'intégration européenne en tant que fond nécessaire pour le lexique qui s'est forgé pendant des décennies: d'abord au sein des Communautés européennes, et ensuite dans les institutions de l'Union européenne, héritière de ce vocabulaire. Le contexte présenté tient compte de l'impact exercé sur la terminologie européenne par trois facteurs d'importance : le caractère autonome du droit européen qui a créé des notions qui lui sont propres et des termes correspondants, un multilinguisme institutionnel sans précédent et la traduction.

Le deuxième chapitre passe en revue quelques théories terminologiques contemporaines, notamment celles de l'école de Vienne, les travaux de chercheurs français, canadiens et polonais, pour présenter ensuite le processus de création terminologique, dont celui qui a lieu dans les services compétents de l'Union européenne. Grâce à une méthodologie inspirée par ces travaux, nous avons pu sélectionner dans le corpus les unités qui correspondent à la définition du terme que nous avons adoptée. Le classement au sein du groupe des termes a été également possible grâce à une méthode de vérification empirique afin de confirmer ou non l'appartenance potentielle de ces unités à des catégories sous-jacentes. Aussi, le corpus des termes s'est-il vu diviser en deux types d'unités:

1. lexies issues de la langue générale dont le sens s'est spécialisé, en contexte, dans le domaine européen, et 2. néologismes. L'étape suivante de la systématisation consistant en une analyse formelle et syntaxique des termes réunis a permis de définir les structures dans le cadre desquelles les termes des deux groupes fonctionnent.

Le troisième chapitre se concentre sur l'examen de différentes catégories de néologismes, entre autres: néonymes, néologismes de sens (appelés ici *euro-sémantismes*), ainsi que nouvelles cooccurrences privilégiées de mots dans le contexte de l'UE, baptisées ici *collocations européennes*. L'analyse morphosyntaxique de ces unités nouvelles en polonais est précédée d'un bref examen de théories néologiques modernes qui a contribué à faire une typologie des termes du corpus en tant que néologismes.

Finalement, le quatrième chapitre, consacré à l'analyse des autres éléments du corpus qui ont reçu ici le nom de *bruxellismes*, a démontré des liens multiples entre termes et non-termes. La typologie des *bruxellismes* qui en résulte tient compte de différents registres (jargon des eurocrates, de l'administration nationale, langage familier, etc.) et domaines de fonctionnement (politique, société, démocratie, etc.).

Les annexes contiennent les unités du corpus réparties entre termes et bruxellismes.